

Nr B 69

*Utlåtande i anledning av väckta motioner angående viss tjänst-
årsberäkning för lärare i de svenska missionsällska-
pens tjänst.*

(5:e avd.)

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av her-
rar *Söderquist* och *Ollén* (I: B 77) och den andra inom andra kammaren av
herr *Gustafsson* i Borås *m. fl.* (II: B 51), har hemställts att de lärare, varom
i motionerna är fråga, vilka kan styrka att de under bortovaron stått i annat
lands skolväsen, må vid sökande och återupptagande av tjänst i hemlandet
få tillgodoräkna sig den löneklassplacering de hade då tjänsten i hemlandet
avbröts för skoltjänst i utlandet.

Beträffande motiveringen för ifrågavarande förslag får utskottet hänvisa
till motionen II: 2 vid årets förra riksdag.

Över de i enahanda syfte väckta motionerna I: 2 och II: 2 vid årets förra
riksdag har, efter därom i vederbörlig ordning gjord framställning, utlåtanden
avgivits av *statskontoret*, *statens lönenämnd* och *skolöverstyrelsen*, varjämte
svenska kyrkans diakonistyrelse, *svenska missionsrådet*, *frikyrkliga sam-
arbetskommittén*, *svenska stadsförbundet* och *svenska landskommunernas
förbund* begagnat sig av erhållet tillfälle att yttra sig över motionerna.

Statskontoret har anfört följande.

Statskontoret vill erinra, att frågan om tillgodoräkning av utomlands full-
gjord skoltjänst vid lärares löneklassplacering tidigare varit föremål för
prövning i anledning av två vid 1955 års riksdag väckta motioner om rätt till
viss tjänstårsberäkning för lärare vid statsunderstödda svenska skolor i ut-
landet (I: 25 och II: 32). I yttrande den 16 mars 1955 över sagda motioner
franhöll statskontoret, bland annat, att även om tjänstgöringen för de lä-
rare, om vilka sålunda vore fråga, kunde vara mera ensartad än beträffande
svenska utlandslektorerna, vilkas lönetursberäkning förutsatts kunna i varje
särskilt fall bestämmas av Kungl. Maj:t (se prop. 107/1935), kunde dock för-
hållandena i de enskilda fallen vara så olikartade, att en individuell prövning
vore motiverad. Då därtill komme, att den i motionerna åsyftade lärarkate-
gorien endast omfattade ett fåtal befattningshavare ansåg statskontoret, att
tillräckliga skäl icke föreläge för ett frångående av dittills tillämpad ordning
innebärande prövning av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall. I enlighet med
statsutskottets hemställan (utlåtande nr 109) föranledde motionerna i fråga
icke heller någon riksdagens åtgärd.

Mot tillgodoräkning av lärartjänstgöring utomlands i den begränsade utsträckning, varom förslag framlagts i nu föreliggande motioner, torde i princip icke något vara att erinra. Då emellertid de förhållanden, vilka lågo till grund för statskontorets nyssberörda ställningstagande i fråga om tillgodoräkning av tjänstgöring vid statsunderstödda svenska utomlandsskolor, torde vara utmärkande jämväl för nu ifrågavarande lärartjänstgöring hos de svenska missionsällskapen, håller ämbetsverket före, att syftet med motionerna även beträffande förevarande relativt fåtaliga lärargrupp bör kunna väl tillgodoses inom ramen för nu gällande bestämmelser i ämnet.

Statens lönenämnd har anfört följande.

Lönenämnden har icke funnit tillräckliga skäl föreligga för att, såsom motionärerna föreslagit, meddela särskilda bestämmelser för lärare, innebärande att dessa för löneklassplacering få tillgodoräkna tidigare anställning i Sverige oavsett föreskrifterna om s. k. treårsavbrott, då avbrottet föranletts av att läraren under ifrågavarande tid tjänstgjort i annat lands skolväsen i de svenska missionsällskapens tjänst. Enligt nämndens mening bör fråga om avsteg från gällande regler om löneklassplacering efter s. k. treårsavbrott för dessa lärare liksom för andra tjänstemannakategorier prövas av Kungl. Maj:t från fall till fall.

Skolöverstyrelsen erinrar om att Kungl. Maj:t den 6 december 1957 uppdragit åt överstyrelsen att verkställa utredning angående tjänstårsberäkning för lärare i svenska kyrkans missions tjänst. I avvaktan på resultatet av nämnda utredningsuppdrag anser ämbetsverket tillgodoräkningsfrågor av i motionerna avsett slag böra liksom hittills lösas efter prövning i varje särskilt fall.

Svenska kyrkans diakonistyrelse anför följande.

Diakonistyrelsen finner, att de synpunkter som framlagts i motionerna är högst berättigade och instämmer i det yrkande som där ställts. Det synes Diakonistyrelsen nämligen vara både rimligt och skäligt att de svenska lärare som är verksamma i missionsskolor på olika missionsfält får samma rätt till tjänsteårsberäkning, som om de vore anställda i det svenska skolväsendet. Ett sådant tillmötesgående skulle underlätta rekryteringen till berörda lärartjänster och öka vårt lands insats för skolbildningen i de underutvecklade länderna, en insats vilken måste ingå som ett viktigt led i vårt lands strävan att efter förmåga bidra till höjd standard i dessa länder. Under ofta svåra förhållanden och med stora personliga uppoffringar fullgör våra lärare sin tjänst i missionsskolorna, och de sprider där kunskap om och skapar en good-will för vårt land, vilket kan vara av stor betydelse och för vilket de inte bör lönas med att bli berövade den förmån som är en lärares rätt i Sverige.

Svenska missionsrådet anför följande.

Under årens lopp har många av de lärare, som längre eller kortare tid i missionens tjänst arbetat i främmande länders skolväsen, återgått till tjänst i hemlandet. Av dessa har ett flertal innehaft tjänst i Sverige före utresan till missionsfältet och kanske även under de regelbundet återkommande vilotiderna. Dessa lärare har på grund av avbrott i tjänsten ständigt förlorat sin löneklassplacering. Det händer sålunda, att erfarna och dugliga lärare med många års meriterande tjänst i Sverige på detta sätt stått kvar i den lägsta för vederbörande gällande lönegraden.

Då läraren-missionären tar sin gärning på missionsfältet som en personlig insats i den kristna humanitetens tjänst och sålunda frivilligt går in under gällande villkor, kan givetvis de svenska skolmyndigheterna bortse från denna sak. Svenska missionsrådet anser dock, att det skulle vara en gest av generositet och uppskattning från statsmakternas sida, om motionen bifölles. Ty i missionens tjänst har i allmänhet dessa lärare uppburit lön, som avsevärt understiger den de skulle erhållit i Sverige. De har också i de flesta fall gått förlustiga möjligheten att erhålla full statlig pension.

Det förhållandet att de avbryter sin tjänst i Sverige för att fullgöra ett kulturellt arbete i de s. k. underutvecklade länderna torde inte böra anses som ett minus för vederbörandes utveckling i pedagogiskt hänseende. Dessa lärare, som drives av idealitet och kristen människokärlek, har säkerligen reella livsvärden att förmedla till svensk ungdom. Ty ett positivt beslut skulle innebära en uppmuntran för dessa lärare att ta förnyad kontakt med svenskt skolväsen under deras vistelse i Sverige. Det är vår övertygelse, att längre eller kortare arbetsperioder i svenska folkskolor och läroverk även skulle vara till någon nytta för vårt lands skolväsen.

Det kan i detta sammanhang påpekas, att svenska läkare i missionens tjänst på vissa villkor får räkna tjänsteår på missionsfältet.

Då motionärerna i frågan om lärare i missionärstjänst begränsat sig till att begära, att blott tjänst i Sverige skall berättiga till tjänsteårsberäkning och meritera till högre löneklassplacering, skulle ett bifall till denna motion ingalunda medföra så vittgående konsekvenser som det tidigare fattade beslutet om missionsläkare. Ett bifall skulle dock ge lärarna en rättvisare behandling i förhållande till läkarna.

Ett bifall till motionen skulle i viss mån ge det kulturella arbete, som utföres på frivillighetens grund av ett hundratal svenskar, understött av Sveriges kyrkor och missionssällskap, en officiell sanktion.

Svenska missionsrådet, som vid sitt plenarsammanträde den 5 mars tagit del av såväl statsutskottets skrivelse som de likalydande motionerna, beslöt uttala, att det helt instämmer i motionen och dess syfte och med hänvisning till ovanstående uttalande tillstyrker bifall till motionärernas yrkande.

Frikyrkliga samarbetskommittén anför följande.

Enligt Frikyrkliga samarbetskommitténs uppfattning är de skilda svenska missionssällskapens skolverksamhet, för vilken motionärerna något redogör, att betrakta som ett arbete helt i linje med det av staten understödda bistånd som på andra områden lämnas till underutvecklade länder. Det synes också uppenbart, att ett beslut av den innebörd motionärerna föreslår skulle innebära ett stöd åt missionssällskapen i deras strävan att för längre tid behålla i tjänst på missionsfälten de ofta högt kvalificerade lärarkrafter som på grund av de nuvarande bestämmelserna ang. tjänsteårsberäkning m. m. av ekonomiska skäl inte sällan anser sig nödsakade återvända till hemlandet efter kortare tid än vad som eljest skulle vara fallet.

Vad som utan alltför betungande ekonomiska åtaganden från vårt lands sida kan göras för att stödja olika former av sociala och kulturella insatser i de underutvecklade länderna, även när dessa insatser göres av t. ex. missionssällskapen, bör som en konsekvens av den ovan antydda grundsynen också göras.

Ett beslut i överensstämmelse med motionärernas förslag skulle också vara ett välmotiverat erkännande åt de svenska lärare, som fyller en viktig uppgift i underutvecklade länders skolväsende, och detta under ekonomiska villkor som är sämre än för motsvarande tjänst i hemlandet.

Frikyrkliga samarbetskommittén vill fördenskull uttala sin anslutning till det av motionärerna framförda förslaget om viss tjänsteårsberäkning för lärare i de svenska missionssällskapens tjänst.

Svenska stadsförbundet tillstyrker bifall till motionerna.

Svenska landskommunernas förbund har förklarat sig icke hava något att erinra mot ett bifall till motionerna ur de synpunkter förbundet har att företräda.

Utskottet. Såsom i ärendet anförts, torde i princip intet vara att erinra mot tillgodoräkning av lärartjänstgöring utomlands i den begränsade omfattning, varom förslag framlagts i de nu föreliggande motionerna. Emellertid hyser utskottet den uppfattningen, att förhållandena i de enskilda fallen kan vara så olikartade, att en individuell prövning på förevarande område framstår som mest motiverad. I varje fall bör någon ändring i nuvarande ordning inte vidtagas förrän resultatet av det åt skolöverstyrelsen den 6 december 1957 lämnade uppdraget att utreda frågan om tjänstårsberäkning för lärare i svenska kyrkans missions tjänst föreligger. Under sådana förhållanden avstyrker utskottet bifall till motionerna.

Utskottet hemställer.

att motionerna I: B 77 och II: B 51 icke må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 28 oktober 1958

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Närvarande: se under utlåtandet nr 71.

Reservation

av herrar *Ohlon, Ivar Johansson, Pålsson, Anders Johansson, Malmborg, Rubbestad, Ståhl, Hansson* i Önnarp och fröken *Vinge*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka motionerna och därför hemställa,

att riksdagen må, med bifall till motionerna I: B 77 och II: B 51, besluta, att de lärare, varom i motionerna är fråga, vilka kan styrka att de under bortovaron stått i annat lands skolväsen, må vid sökande och återupptagande av tjänst i hemlandet få tillgodoräkna sig den löneklassplacering de hade då tjänsten i hemlandet avbröts för skoltjänst i utlandet.